

MUHASEBE MESLEK MENSUPLARININ ETİK DEĞERLERE YATKINLIĞININ İNCELENMESİ¹

Kafkas Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler
Fakültesi
KAÜİBFD
Cilt, 11, Sayı 22, 2020
ISSN: 1309 – 4289
E – ISSN: 2149-9136

Makale Gönderim Tarihi: 06.11.2019 Yayıma Kabul Tarihi: 12.11.2020

Kürşad ÇAVUŞOĞLU
Öğr. Gör. Dr.
Mersin Üniversitesi
Anamur Meslek Yüksekokulu,
Mersin, Türkiye,
kursatcavusoglu@mersin.edu.tr,
ORCID ID: 0000-0002-6820-3790

ÖZ Muhasebe bilgi üretme açısından çok önemli bir fonksiyona sahiptir. Muhasebe mesleğinin üreteceği bilgilerin doğru, dürüst, güvenilir olması gerekmektedir. Doğru, dürüst, güvenilir bilginin üretilmesinde yalnızca yasalar, standartlar yeterli olmayıp bu bilgiyi üretecek muhasebe meslek mensuplarının etik ilkelere uygun davranmaları da önem arz etmektedir. Muhasebe meslek mensuplarının etik değerlere yatkınlığını ölçmek ve muhasebe meslek mensuplarının etik değerlere yatkınlığının çeşitli değişkenler (cinsiyet, yaş, deneyim, aylık gelir, etik sözleşme imzalama gibi) açısından farklılık gösterip göstermediğini araştırmak bu çalışmanın amacını oluşturmaktadır. Çalışmada kullanılan veriler e-posta adresine ulaşılan muhasebe meslek mensuplarına e-posta ile anketler gönderilerek toplanmıştır. Farklılığı analiz etmek için parametrik olmayan Mann Whitney U testi ile Kruskal Wallis testinden yararlanılmıştır. Genel olarak araştırmaya katılan muhasebe meslek mensuplarının etik değerlere yatkın olduğu anlaşılmıştır. Etik değerlere yatkınlığın sevgi, adalet ve işbirliği boyutlarında cinsiyet, yaş, öğrenim durumu, mesleki deneyim süresine, aylık gelir ve etik sözleşme imzalama durumu açısından anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Anahtar Kelimeler: Etik değerler, muhasebe meslek mensubu, etik sözleşme

JEL Kodu: M40, M41, M49

Alan: İşletme

Türü: Araştırma

DOI: 10.36543/kauibfd.2020.027

Atıfta bulunmak için: Çavuşoğlu, K. (2020). Muhasebe meslek mensuplarının etik değerlere yatkınlığının incelenmesi. *KAÜİBFD*, 11(22), 622-645.

¹ İlgili çalışmanın etik kurallara uygunluğu beyan edilmiştir.

THE INVESTIGATION OF THE INCLINATION OF ACCOUNTING PROFESSION MEMBERS TO ETHICAL VALUES

Kafkas University
Economics and Administrative
Sciences Faculty
KAUJEASF
Vol. 11, Issue 22, 2020
ISSN: 1309 – 4289
E – ISSN: 2149-9136

Article Submission Date: 06.11.2019 Accepted Date: 12.11.2020

Kürşad ÇAVUŞOĞLU
Lecturer PhD
Mersin University
Vocational School of Anamur
kursatcavusoglu@mersin.edu.tr,
ORCID ID: 0000-0002-6820-3790

ABSTRACT Accounting has a very important function in terms of generating information. The information generated by accounting profession should be accurate, honest and reliable. In generating accurate, honest and reliable information, not only laws and standards are sufficient, but it is also important that professional accountants, who generate this information, behave in accordance with ethical principles. Purpose of this study is to measure inclination of accounting profession members to ethical values and to investigate whether inclination of accounting profession members to ethical values differ in terms of various variables (such as gender, age, experience, monthly income, ethical contract signing). Data used in study were collected by e-mail surveys to accounting professional members, whose e-mail address was reached. Non-parametric Mann Whitney U test and Kruskal Wallis test were used to analyze difference. In general, it is understood that accounting profession members participating in research are inclined to ethical values. There was no significant difference in love, justice and cooperation dimensions of inclination to ethical values in terms of gender, age, education level, professional experience period, monthly income and status of ethical contract signing.

Keywords: Ethical values, accounting profession member, ethical contract.

Jel codes: R40, I25, I23

Scope: Business Administration

Type: Research

Cite this Paper: Çavuşoğlu, K. (2020). The investigation of the inclination of accounting profession members to ethical values. *KAUJEASF*, 11(22), 622-645.

1. GİRİŞ

Muhasebe bilgi üretme açısından çok önemli bir fonksiyona sahiptir. Muhasebenin ürettiği bilgiler yatırımcılar, hissedarlar, yöneticiler ve kamu tarafından yararlanılmakta ve kullanılmaktadır. Nitekim 13.06.1989 tarihinde 20194 sayılı resmi gazetede yayımlanan 3568 sayılı Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu'nun ikinci maddesinde genel kabul görmüş muhasebe ilkeleri ile ilgili mevzuat hükümleri çerçevesinde işletmelere ait defterlerin tutulması, mali tablolar ile beyannamelerin düzenlenmesi, muhasebe sistemlerinin kurulması, belgelere dayanarak inceleme, tahlil, denetim yapma, mali tablo ve beyannamelerle ilgili konularda yazılı görüş verme, rapor ve benzerlerini düzenleme, tahkim, bilirkişilik yapma gibi işlerin muhasebe mesleğinin konusunu oluşturan işler olarak bahsedilmiştir. Bu da muhasebe mesleğinin bilgi üretme açısından ne kadar önemli bir işleve sahip olduğunu göstermektedir.

Muhasebe mesleğinin üreteceği bilgilerin doğru, dürüst, güvenilir olması gerekmektedir. Aksi takdirde muhasebe bilgisinden yararlanacakların yanlış kararlar almaları ve zarara uğramaları söz konusu olabilir. 3568 sayılı kanunun ikinci maddesinde bilgiye dair açıklamaların muhasebe ilkeleri ve mevzuat çerçevesinde oluşturulmasına yer verilmiştir. Doğru, dürüst, güvenilir muhasebe bilgisinin üretilmesi için 3568 sayılı kanun kapsamında 19.10.2007 tarihinde 26675 sayılı resmi gazetede TÜRMOB (Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği) tarafından Serbest Muhasebeciler, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirlerin Mesleki Faaliyetlerinde Uyacakları Etik İlkeler Hakkında Yönetmelik de çıkarılmıştır. Bu da göstermektedir ki doğru, dürüst, güvenilir bilginin üretilmesinde yalnızca yasalar, standartlar yeterli olmayıp bu bilgiyi üretecek muhasebe meslek mensuplarının etik ilkelere uygun davranmaları da önem arz etmektedir. Dolayısıyla diğer mesleklerde olduğu gibi muhasebe mesleğinde etik değerlere yer verilmesi normal karşılanmaktadır.

Etik en genel anlamıyla ahlakı ele alan bir felsefe dalı olup, kişinin tüm davranışlarının ve eylemlerinin esasını incelemek etik kavramının temel ilgi alanını oluşturmaktadır (Kutlu, 2011). Çeşitli meslek dalları için çeşitli etik ilkeler oluşturulabilir. Karşındakine nazik, saygılı ve hoşgörülü davranma, görevini ifa ederken en iyi şekilde gerçekleştirme, yapılan işlerde şeffaf ve hesap verilebilir olma, menfaatleri için görevinden yararlanmama, kamu menfaatini kendi menfaatlerinden üstün görme, her koşulda tarafsız kalma ve adil davranma, kendine ve başkalarına karşı dürüst olma, haksızlığa uğrayanlarla empati kurma, savurganlıktan ve israftan kaçınma, kamu mallarına zarar vermediği gibi

başkalarının da zarar vermesine mani olma tüm meslekler için belirtilebilecek genel etik değerler ilkelerini oluşturabilir (Kaya, 2015).

Türkiye’de muhasebe meslek mensupları ve etik ile ilgili yapılmış çalışmalar incelendiğinde genel olarak TÜRMOB tarafından yayınlanan Serbest Muhasebeciler, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirlerin Mesleki Faaliyetlerinde Uyacıkları Etik İlkeler Hakkında Yönetmeliği’nde yer alan etik ilkelerin meslek mensupları tarafından nasıl algılandığının araştırıldığı görülmektedir. Bu çalışmada da bu yönetmelikte yer alan dürüstlük, tarafsızlık gibi etik ilkeler araştırılmakla birlikte, diğer çalışmalardan farklı olarak etik değerlere yakınlık açısından muhasebe meslek mensuplarının sevgi-saygı ve işbirliği yönleri de incelenmiştir. Belirtilmelidir ki etik kavramını yalnızca yönetmeliklerde belirtilen ilkelerle sınırlamak mümkün değildir. Dolayısıyla bu çalışma ile muhasebe meslek mensuplarının yönetmeliğin dışındaki etik değerler açısından da yakınlığının araştırılması önem arz etmektedir. Ayrıca bu çalışmada diğer çalışmalardan farklı olarak muhasebe meslek mensuplarının etik değerlere yakınlığı incelenirken meslek etiği sözleşmesini imzalama durumları da dikkate alınan bir diğer değişken olmuştur.

2. LİTERATÜR İNCELEMESİ

Ergün ve Gül (2005) Balıkesir ilinde çalışan muhasebe meslek mensuplarının meslek etiği kurallarıyla ilgili bilgilerinin, düşüncelerinin ve algılarının ne olduğunu göstermek için gerçekleştirdikleri çalışmalarında, dürüstlüğün en önemli etik kural olarak ifade edildiğini ve dürüstlüğün mükellefler ile kamu menfaatlerini eşit bir biçimde korumak, ilkel davranmak, meslek saygınlığını muhafaza etmek ve güven vermek olarak algılandığını tespit etmişlerdir.

Çukacı (2006) İzmir ilinde çalışan muhasebe meslek mensuplarının etik anlayışını araştırdığı çalışmada, muhasebe meslek mensuplarının çoğunun muhasebe meslek örgütleri tarafından kabul edilmiş etik ilkeleri özümlediğini ve hayata geçirdiklerini gözlemiştir.

Sakarya ve Kara (2010) meslek etiğinin muhasebe meslek mensupları tarafından nasıl algılandığını araştırdıkları çalışmalarında, cinsiyet açısından meslek mensuplarının genel olarak etik algılamalarının farklılaştığı sonucuna varmışlardır.

Yalçın (2011) muhasebe meslek mensupları ile bu meslek mensuplarından hizmet alan işletmelerin TÜRMOB’un yayınladığı etik yönetmelikle ilgili algılarının ne olduğunu ve temel etik ilkelere ilişkin tutumlarını incelediği çalışmada, meslek mensupları ile işletmelerin dürüstlük,

tarafsızlık, mesleki yeterlilik ve özen, gizlilik ve mesleki davranış olarak ifade edilen temel etik ilkelere genelde katıldıklarını belirtmiştir.

Daştan, Bayraktar ve Bellikli (2015), Trabzon ilinde çalışan muhasebe meslek mensuplarının etik ikilem ve etik karar alma ile ilgili farkındalık düzeylerini inceledikleri çalışmalarında, meslek mensuplarının etik ilkeler çerçevesinde davranma bilincine sahip olduklarını ve etik ikilem ile etik karar almayla ilgili farkındalık düzeylerinin cinsiyete, eğitim durumuna ve deneyime göre farklılaştığını, unvana göre ise farklılaşmadığını bulmuşlardır.

Kızıl, Akman, Aras ve Erzin (2015) Yalova ilinde yaşayan muhasebe meslek mensuplarının muhasebe etik algı düzeyi ile meslek etiğine olan bakış açılarını belirlemek amacıyla yaptıkları çalışmalarında, meslek mensuplarının genel itibarıyla meslek etiği ve etik terimlerine duyarsızlık göstermedikleri, bu alanlarda kendilerini devamlı ilerletmeye istekli olduklarını tespit etmişlerdir.

Yılmaz, Yıldırım ve Bahar (2015), Samsun ilinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarının TÜRMOB etik yönetmeliği ile ilgili algılarını ve genel etik değerler konusundaki görüşlerini araştırdıkları çalışmalarında, meslek mensuplarının kıdem derecesine göre dürüstlük, tarafsızlık, mesleki yeterlilik ve özen, gizlilik ve mesleki davranış konularında görüşlerinin anlamlı olarak farklılaşmadığı, buna mukabil genel etik algısı açısından anlamlı olarak farklılaştığını belirlemişlerdir.

Güney ve Biçer (2016, s. 799) Erzincan ilinde çalışan muhasebe meslek mensuplarının meslektaşlarının etik davranışlarını nasıl algıladıkları konusunda bilgi elde etmeyi amaçlayan çalışmalarında, meslek mensuplarının dürüstlük, tarafsızlık, mesleki yeterlilik ve özen, gizlilik ve profesyonel davranış ilkelerine bağlı olarak meslektaşlarının çalıştığını belirttiklerini ifade etmişlerdir.

Gürbüz ve Yılmaz (2016) Eskişehir ilinde çalışan SMMM'lerin TÜRMOB'un Etik İlkeler Hakkında Yönetmeliği'ne ilişkin tutumlarını inceledikleri çalışmalarında, SMMM'lerin büyük çoğunluğunun etik ilkeler hakkında detaylı bilgiye sahip olduklarını, mesleki davranışı birinci derecede önemli etik ilke olarak ifade ederken, dürüstlüğü önem derecesi açısından son sırada ifade etmişlerdir.

3. ARAŞTIRMANIN AMACI İLE HİPOTEZLERİN FORMÜLASYONU

Literatürden elde edilen bilgiler ışığında bu çalışmanın amacı, muhasebe meslek mensuplarının etik değerlere yatkınlığını ölçmekten ve muhasebe meslek mensuplarının etik değerlere yatkınlığının çeşitli değişkenler (cinsiyet, yaş, deneyim, aylık gelir, etik sözleşme imzalama gibi) açısından farklılık gösterip

göstermediğini araştırmaktan oluşmaktadır. Bu çerçevede araştırmanın hipotezleri şu şekilde formüle edilmiştir:

H₁: Muhasebe meslek mensuplarının cinsiyetine göre etik değerlere yakınlığın sevgi boyutunda anlamlı farklılık vardır.

H₂: Muhasebe meslek mensuplarının cinsiyetine göre etik değerlere yakınlığın adalet boyutunda anlamlı farklılık vardır.

H₃: Muhasebe meslek mensuplarının cinsiyetine göre etik değerlere yakınlığın işbirliği boyutunda anlamlı farklılık vardır.

H₄: Muhasebe meslek mensuplarının yaşına göre etik değerlere yakınlığın sevgi boyutunda anlamlı farklılık vardır.

H₅: Muhasebe meslek mensuplarının yaşına göre etik değerlere yakınlığın adalet boyutunda anlamlı farklılık vardır.

H₆: Muhasebe meslek mensuplarının yaşına göre etik değerlere yakınlığın işbirliği boyutunda anlamlı farklılık vardır.

H₇: Muhasebe meslek mensuplarının mesleki deneyim süresine göre etik değerlere yakınlığın sevgi boyutunda anlamlı farklılık vardır.

H₈: Muhasebe meslek mensuplarının mesleki deneyim süresine göre etik değerlere yakınlığın adalet boyutunda anlamlı farklılık vardır.

H₉: Muhasebe meslek mensuplarının mesleki deneyim süresine göre muhasebe meslek mensuplarının etik değerlere yakınlığın işbirliği boyutunda anlamlı farklılık vardır.

H₁₀: Muhasebe meslek mensuplarının öğrenim durumuna göre etik değerlere yakınlığın sevgi boyutunda anlamlı farklılık vardır.

H₁₁: Muhasebe meslek mensuplarının öğrenim durumuna göre etik değerlere yakınlığın adalet boyutunda anlamlı farklılık vardır.

H₁₂: Muhasebe meslek mensuplarının öğrenim durumuna göre etik değerlere yakınlığın işbirliği boyutunda anlamlı farklılık vardır.

H₁₃: Muhasebe meslek mensuplarının çalışma durumuna göre etik değerlere yakınlığın sevgi boyutunda anlamlı farklılık vardır.

H₁₄: Muhasebe meslek mensuplarının çalışma durumuna göre etik değerlere yakınlığın adalet boyutunda anlamlı farklılık vardır.

H₁₅: Muhasebe meslek mensuplarının çalışma durumuna göre etik değerlere yakınlığın işbirliği boyutunda anlamlı farklılık vardır.

H₁₆: Muhasebe meslek mensuplarının aylık gelirine göre etik

değerlere yatkınlığın sevgi boyutunda anlamlı farklılık vardır.

H₁₇: Muhasebe meslek mensuplarının aylık gelirine göre etik değerlere yatkınlığın adalet boyutunda anlamlı farklılık vardır.

H₁₈: Muhasebe meslek mensuplarının aylık gelirine göre etik değerlere yatkınlığın alt boyutu olan işbirliği boyutunda anlamlı farklılık vardır.

H₁₉: Muhasebe meslek mensuplarının muhasebe meslek etiği sözleşmesi imzalama durumlarına göre etik değerlere yatkınlığın sevgi boyutunda anlamlı farklılık vardır.

H₂₀: Muhasebe meslek mensuplarının muhasebe meslek etiği sözleşmesi imzalama durumlarına göre etik değerlere yatkınlığın adalet boyutunda anlamlı farklılık vardır.

H₂₁: Muhasebe meslek mensuplarının muhasebe meslek etiği sözleşmesi imzalama durumlarına göre etik değerlere yatkınlığın işbirliği boyutunda anlamlı farklılık vardır.

4. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

4.1. Araştırmanın Etik İzinleri

Bu çalışmada 2020 yılı öncesi (2019 yılına ait) araştırma verileri kullanıldığı ve araştırma 2020 yılı öncesi (2019 yılında) tamamlandığı için geriye dönük etik kurul izni gerekmemektedir.

Çalışmada kullanılan Kaya'nın (2015) 'Etik Değerlere Yatkınlık Ölçeği' için ölçek sahibinden gerekli izin alınmıştır.

4.2. Araştırmanın Kapsamı

Araştırmanın ana kütlesi, e-posta adresine ulaşılabilen muhasebe meslek mensuplarından oluşmaktadır. Bu çerçevede 03.07.2019-16.07.2019 tarihleri arasında TÜRMOB'un web sitesinde yer alan serbest muhasebeci mali müşavirler odalarının (SMMO) ve yeminli mali müşavirler odalarının (YMMO) web siteleri incelenmiştir (<https://www.turmob.org.tr/istatistikler/>, 03.07.2019). Adıyaman SMMO'ya (<http://www.adiyamansmmmo.org.tr/Uyelerimiz>, 03.07.2019), Aksaray SMMO'ya (<http://aksmmmo.org.tr/smmm/kategori-UyelerImIz-132-sayfa-1.html>, 04.07.2019), Bartın SMMO'ya (<http://bsmmmo.org.tr/uye-listele.html>, 05.07.2019), Batman-Siirt SMMO'ya (<http://www.batmansmmmo.org.tr/index.php?lang=tr&page=26>, 06.07.2019), Bodrum SMMO'ya (<http://bodrumsmmmo.org.tr/kurumsal/uyelerimiz.html>, 07.07.2019), Çorum SMMO'ya (<http://corumsmmmo.org.tr/uye-katalogu/>, 08.07.2019), Erzincan SMMO'ya (<http://erzincansmmmo.org.tr/uye-listesi/>, 09.07.2019), Giresun SMMO'ya (<http://www.giresunsmmmo.org.tr/uyelerimiz>,

10.07.2019), İskenderun SMMO'ya (<http://ismo.org.tr/ismo-uyeleri.html>, 11.07.2019), Karaman SMMO'ya (<http://www.karamansmmmo.org.tr/UyeListesi.aspx>, 12.07.2019), Kırıkkale SMMO'ya (<http://www.kirikkalesmmmo.org.tr/index.php/ueyelerimiz/ueyelerimiz1>, 13.07.2019), Rize SMMO'ya (<http://rize.smmmo.org.tr/>, 13.07.2019), Tokat SMMO'ya (<http://www.tokatsmmmo.org.tr/?pnum=23&pt=%C3%9Cyelerimiz>, 14.07.2019), Yalova SMMO'ya (<http://yalovassmmmo.org/ueyelerimiz/>, 15.07.2019) bağlı 2279 serbest muhasebecinin (SM) ve serbest muhasebeci mali müşavirin (SMMM) e-posta adresine ve yalnız Gaziantep YMMO'ya (http://www.gaziantepymmoo.org/index.php?p=uye_bilgileri, 16.07.2019) bağlı 42 yeminli mali müşavirin (YMM) e-posta adresine ulaşılmıştır. Toplamda 2321 SM, SMMM ve YMM'ye e-posta yolu ile anketler gönderilmiştir. 554 e-posta adresine anketlerin gönderilemediği tespit edilmiştir. Sonuç olarak 1.767 muhasebe meslek mensubuna anketler e-posta aracılığıyla gönderilmiştir. Anketlerin doldurulması için 26.09.2019 tarihine kadar beklenmiştir. Doldurulan anket sayısı 83 olmuştur. Hiçbir YMM'nin anketleri doldurmadığı tespit edilmiştir. Geri dönüş oranının (%4,69) bu kadar düşük olmasının nedenleri olarak; muhasebe meslek mensuplarının anketleri doldurmak için yeteri kadar zamanlarının olmaması, gelen anket ile ilgili e-postaya dikkat etmemeleri, e-posta adreslerini aktif kullanmamaları, e-posta adreslerinin güncel olmaması düşünülebilir.

4.3. Veri Toplama Aracı

Anket formu iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde demografik değişkenlere (cinsiyet, yaş, mesleki deneyim süresi, unvan, öğrenim durumu, çalışma durumu, aylık gelir) ilişkin sorular bulunmaktadır. 27.03.2014 tarihinde 28954 sayılı resmi gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Muhasebe Meslek Mensuplarının Etik Eğitimi ve Etik Sözleşme Yapılması Hakkında Tebliğ'in 10. maddesine göre etik eğitimini tamamlayıp etik eğitimi tamamlama belgesi almış muhasebe meslek mensupları ile bağlı buldukları oda arasında muhasebe meslek etiği sözleşmesi imzalanmaktadır. Bu çerçevede çalışmaya katılanlara muhasebe meslek etiği sözleşmesinin imzalanıp imzalanmadığına ilişkin soru sorulmuştur.

Anketin ikinci kısmı Kaya'nın (2015) 'Etik Değerlere Yatkinlik Ölçeğinde' yer alan ifadelerden oluşmaktadır. Etik değerlere yatkinlik ölçeği 5'li likert şeklinde (1-tamamen katılmıyorum -> 5-tamamen katılıyorum) hazırlanmış olup, 16 ifadeden ve sevgi, adalet ile işbirliği olmak üzere üç boyuttan meydana gelmektedir (Kaya, 2015). Sevgi boyutunda "Her yaştaki insana saygı duyarım,

sevgi beslerim”, “İnsan olmanın gereklerini yerine getirmeye gayret ederim”, “İnsanların bana güven duymasını isterim”, “Devletin malına zarar vermekten kaçınırım”, “Yaptığım işlerde şeffaf olmaya çalışırım”, “Genel olarak kendimi sabırlı olarak tanımlarım”, “İnsanların bana olan güvenlerini kötüye kullanmam” şeklinde ifadeler bulunmaktadır. (Kaya, 2015, s. 972). Sevgi boyutunun muhasebe meslek mensupları için etik değerlere yakınlık açısından araştırılması önem taşımaktadır çünkü muhasebe bilgisini kullananlara karşı muhasebe meslek mensuplarının sevgi beslemesi, saygı duyması; onların doğru, dürüst, güvenilir muhasebe bilgisinin üretilmesinde daha titiz davranmalarına neden olabilir. Adalet boyutunda “Şartlar ne olursa olsun ayrımcılık yapmam, tarafsız davranırım, adaletli davranırım, bütün insanlara eşit davranırım, dürüst davranırım” şeklinde ifadeler yer almaktadır (Kaya, 2015, ss. 972-973). Görüldüğü gibi buradaki ifadeler TÜRMOB tarafından çıkarılan Etik İlkeler Hakkındaki Yönetmelik’te yer alan dürüstlük, tarafsızlık ilkeleriyle benzerlik taşımaktadır. İşbirliği boyutunda ise “Yeni şeyler yapma konusunda girişimciyimdir”, “İnsanlara rol model olmaya çalışırım”, “İnsanlarla işbirliği içerisinde çalışmaktan hoşlanırım” şeklinde ifadeler bulunmaktadır (Kaya, 2015, s. 973). İşbirliği boyutunun da muhasebe meslek mensupları için etik değerlere yakınlık açısından araştırılması önem arz etmektedir çünkü insanlara rol model olmaya çalışan, insanlarla işbirliğinden kaçmayan muhasebe meslek mensuplarından daha doğru, dürüst, güvenilir muhasebe bilgisi üretmeleri beklenebilir. Ankette de ifadeler ölçekteki gibi 5’li likert şeklinde sorulmuştur.

4.4. Verilerin Analizi

Demografik değişkenlere ilişkin bulgular frekans ve yüzde dağılımlar şeklinde ifade edilmiştir. Etik değerlere yakınlığının ölçümüne ilişkin analizlerde betimleyici istatistiklerden yararlanılmıştır.

Farklılığı analiz etmeden önce değişkenlerin geçerlilik ve güvenilirlik analizleri yapılmıştır. Geçerlilik analizi çerçevesinde faktör analizinden yararlanılmıştır. Güvenilirlik analizi çerçevesinde cronbach’s alfa değerleri hesaplanmıştır.

Farklılığı analiz etmek için parametrik olmayan Mann Whitney U testi ile Kruskal Wallis testinden yararlanılmıştır. Bu testlerden yararlanılmasının nedeni gruplara göre değişkenlere ilişkin normallik varsayımının sağlanamamasıdır.

Veriler analiz edilmeden önce veri setinde eksik veri olup olmadığı araştırılmıştır. Frekans değerleri incelendiğinde verilen 5 yanıtta birer tane eksik veri (%1,2) tespit edilmiştir. Eksik veriler ‘Series Mean’ yöntemi kullanılarak doldurulmuştur.

Verilerin analizinde SPSS Statistics 17.0 ve LISREL 8.54 programlarından faydalanılmıştır.

5. ARAŞTIRMA BULGULARI

5.1. Demografik Değişkenlere Ait Bulgular

Tablo 1’de demografik değişkenlere ilişkin bulgular sunulmuştur. Buna göre araştırmadaki soruları yanıtlayanların %84,3 erkek, %37,3’ü 40 yaş ve altı ile %37,3’ü 51 yaş ve üstü olup, %54,2’si 20 yıl ve üstü mesleki deneyime sahiptir. %96,4’ünün mesleki unvanı SMMM olup, %68,7’sinin öğrenim durumu lisans düzeyindedir. Araştırmaya katılan muhasebe meslek mensuplarının %74,7’si bağımsız çalışmaktadır ve %30,1’nin aylık geliri 9.001 TL ve üstüdür. Ayrıca ‘Muhasebe meslek etiği sözleşmesini imzaladınız mı?’ sorusuna yanıt verenlerin %55,4’ü ‘Hayır’ cevabını vermiştir.

Tablo 1. Demografik Değişkenlere İlişkin Bulgular

Değişken	Demografik Özellik	Frekans	Yüzde (%)
Cinsiyet	Erkek	70	84,3
	Kadın	13	15,7
	<i>Toplam</i>	83	<i>100,0</i>
Yaş	40 yaş ve altı	31	37,3
	41 – 50 yaş arası	21	25,4
	51 yaş ve üstü	31	37,3
	<i>Toplam</i>	83	<i>100,0</i>
Mesleki Deneyim Süresi	5 yıl ve altı	9	10,8
	6 – 10 yıl arası	12	14,5
	11 – 15 yıl arası	6	7,2
	16 – 20 yıl arası	11	13,3
	20 yıl ve üstü	45	54,2
	<i>Toplam</i>	83	<i>100,0</i>
Mesleki Unvan	Serbest Muhasebeci (SM)	3	3,6
	Serbest Muhasebeci Mali Müşavir (SMMM)	80	96,4
	<i>Toplam</i>	83	<i>100,0</i>
Öğrenim Durumu	Lise	5	6,0
	Ön lisans	5	6,0
	Lisans	57	68,7
	Lisansüstü	16	19,3
	<i>Toplam</i>	83	<i>100,0</i>
	Bağımsız	62	74,7

Çalışma Durumu	Bağımlı	14	16,9
	Çalışmıyorum	7	8,4
	<i>Toplam</i>	83	<i>100,0</i>
Aylık Gelir	3.000 TL ve daha azı	8	9,6
	3.001 – 5.000 TL arası	24	28,9
	5.001 – 7.000 TL arası	13	15,7
	7.001 – 9.000 TL arası	13	15,7
	9.001 TL ve daha fazlası	25	30,1
	<i>Toplam</i>	83	<i>100,0</i>

5.2. Geçerlilik ve Güvenilirlik Analizine İlişkin Bulgular

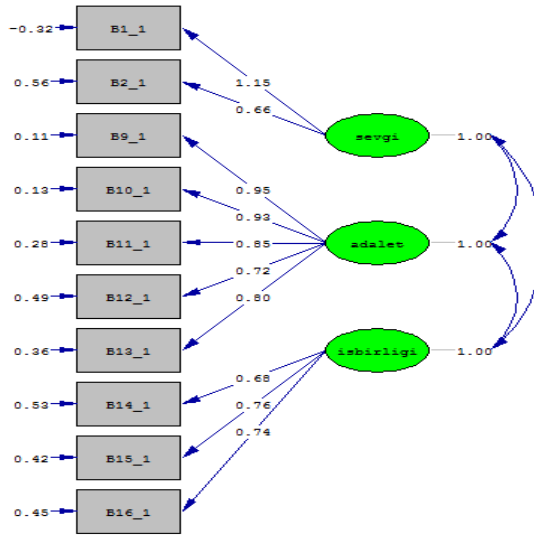
Etik değerlere yatkınlık ölçeğinin yapı geçerliliğini değerlendirmek için faktör analizinden yararlanılmıştır. Faktör analizi açımlayıcı faktör analizi ve doğrulayıcı faktör analizi olarak ikiye ayrılmakta olup, açımlayıcı faktör analizinde ölçekteki ifadelerin kaç alt boyutta toplandığı belirlenmeye çalışılır (Seçer, 2017). Üç boyuttan oluşan etik değerlere yatkınlık ölçeğinin toplanan veriler çerçevesinde kaç faktör altında toplandığını belirlemek için açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. Doğrulayıcı faktör analizinde, açımlayıcı faktör analizi ile ortaya konan yapının doğrulanıp doğrulanmadığı araştırılır (Seçer, 2017). Etik değerlere yatkınlık ölçeği ilk kez muhasebe meslek mensuplarından oluşan bir çalışma grubuna uygulandığından açımlayıcı faktör analizi ile ortaya konan faktör yapısının doğrulanıp doğrulanmadığını test etmek için doğrulayıcı faktör analizinden faydalanılmıştır.

Açımlayıcı faktör analizinde faktörleştirme tekniği olarak temel bileşenler analizi (principal components analysis) ve döndürme tekniği olarak varimax seçilmiştir. Değeri birden büyük olan özdeğer sayısına göre faktör sayısı belirlenmiştir. KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) değeri 0,777 ve Bartlett testinin p değeri ise 0,000 olarak bulunmuş olup, veri setinin açımlayıcı faktör analizi yapmaya uygun olduğu görülmüştür. Yapılan faktör analizi neticesinde sevgi, adalet ve işbirliği olarak adlandırılan üç faktörlü bir yapı elde edilmiştir. Bu üç faktörün cronbach alfa değerleri sırasıyla 0,856, 0,926 ve 0,769, ölçeğin toplam cronbach alfa değeri ise 0,812 olarak bulunmuş olup, güvenilirliğin sağlandığı ifade edilebilir. Bulgular Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Açımlayıcı Faktör Analizine İlişkin Bulgular

Faktörün Adı	Ölçekteki Madde	Faktör Yük Değeri	Açıklanan Varyans Oranı (%)	Güvenilirlik (cronbach α)
ADALET	B9_1 Şartlar ne olursa olsun ayrımcılık yapmam.	0,918	38,874	0,926
	B10_1 Şartlar ne olursa olsun tarafsız davranırım.	0,909		
	B11_1 Şartlar ne olursa olsun adaletli davranırım.	0,883		
	B13_1 Şartlar ne olursa olsun dürüst davranırım.	0,850		
	B12_1 Şartlar ne olursa olsun bütün insanlara eşit davranırım.	0,801		
İŞ BİRLİĞİ	B16_1 İnsanlarla işbirliği içerisinde çalışmaktan hoşlanırım.	0,847	21,038	0,769
	B15_1 İnsanlara rol model olmaya çalışırım.	0,804		
	B14_1 Yeni şeyler yapma konusunda girişimciyimdir.	0,800		
SEVGİ	B2_1 Her yaştaki insana sevgi beslerim.	0,937	17,824	0,856
	B1_1 Her yaştaki insana saygı duyarım.	0,911		
		TOPLAM	77,735	0,812
			KMO = 0,777	
			Bartlett Küresellik Test	Ki kare = 513,740
				sd = 45
				p = 0,000

Açımlayıcı faktör analizi ile faktör yapısı belirlendikten sonra faktör yapısının doğruluğunu sınamak için doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Doğrulayıcı faktör analizi neticesinde elde edilen etik değerlere yakınlık ölçeğine ilişkin yol şeması Şekil 1’de gösterilmiştir. Doğrulayıcı faktör analizinde ilk olarak faktörler ile ilgili maddeler arasındaki t değerleri incelenmiş, tüm maddelerin t değerlerinin 0,01 düzeyinde anlamlı olduğu görülmüştür. Daha sonrasında faktör yük değerleri incelenmiştir. Her bir maddenin faktör yük değerinin en az 0,30 ve üstü bir yük değeri taşıması gerekmektedir (Seçer, 2017, s. 188). Şekil 1’deki faktör yük değerlerine bakıldığında faktör yük değerlerinin 0,30 ve üzerinde olduğu görülmektedir. Faktör yük değerleri ve t değerleri değerlendirildikten sonra model uyum indeksleri incelenmiştir. İlk olarak ki kare uyum testine bakılmıştır. Ki-kare uyum testinde p değerinin anlamsız olması istenmektedir (Çokluk, Şekercioğlu & Büyüköztürk, 2016, s. 267). Ki kare testinde elde edilen p değerinin anlamsız olduğu görülmüştür (ki kare = 42,21, sd = 32, p = 0,10, ki kare/sd = 1,319). Etik değerlere yakınlık ölçeğinden elde edilen diğer uyum indeks değerleri ile uyum indeksleri kabul edilebilir sınır değerleri Tablo 3’te sunulmuştur.

Chi-Square=42.21, df=32, P-value=0.10705, RMSEA=0.062

Şekil 1. Etik Değerlere Yakınlık Ölçeğine İlişkin Yol Şeması

Tablo 3 incelendiğinde AGFI uyum indeksi dışındaki diğer uyum indekslerinin kabul edilebilir sınır değerleri içinde olduğu görülmüştür. AGFI uyum indeksinin de kabul edilebilir sınır değere çok yakın olduğu belirlenmiştir. Bu çerçevede üç faktörden meydana gelen faktör yapısının genel olarak doğrulandığı ifade edilebilir.

Tablo 3. Uyum İndeksi Değerleri

Uyum İndeksi	Ölçekten Elde Edilen Uyum İndeksi Değerleri	Uyum İndeksleri Kabul Edilebilir Sınır Değerleri (Aksu, Eser & Güzeller, 2017, s. 79)
RMSEA	0,062	$0,00 \leq RMSEA \leq 0,10$
RMR	0,021	$0,00 \leq RMR \leq 0,10$
SRMR	0,043	$0,00 \leq SRMR \leq 0,10$
GFI	0,91	$0,90 \leq GFI \leq 1,00$
AGFI	0,84	$0,85 \leq AGFI \leq 1,00$
NFI	0,93	$0,90 \leq NFI \leq 1,00$
NNFI	0,97	$0,95 \leq NNFI \leq 1,00$
CFI	0,98	$0,90 \leq CFI \leq 1,00$
RFI	0,90	$0,90 \leq RFI \leq 1,00$
IFI	0,98	$0,90 \leq IFI \leq 1,00$

5.3. Betimleyici İstatistiklere İlişkin Bulgular

Muhasebe meslek mensuplarının etik değerlerine yatkınlığını ölçmek için betimleyici istatistiklerden yararlanılmıştır. Tablo 4'te betimleyici istatistiklere ilişkin bulgular sunulmuştur.

Tablo 4. Betimleyici İstatistiklere İlişkin Bulgular

Etik Değerlere Yatkınlık	n	Minimum	Maksimum	Ortalama	Standart Sapma
Sevgi	83	1,00	5,00	4,65	0,79
Adalet	83	3,00	5,00	4,66	0,51
İşbirliği	83	2,33	5,00	4,28	0,68

Ortalamalara bakıldığında araştırmaya katılan muhasebe meslek mensuplarının etik değerlere yatkınlığın alt boyutları çerçevesinde sevgi

besledikleri, adaletli davrandıkları ve işbirliği içerisinde oldukları görülmüştür. Bu çerçevede genel olarak araştırmaya katılan muhasebe meslek mensuplarının etik değerlere yatkın olduğu ifade edilebilir.

5.4. Hipotezlerin Test Edilmesine İlişkin Bulgular

Hipotezleri test etmek için parametrik olmayan Mann Whitney U testi ile Kruskal Wallis testinden yararlanılmıştır. Bu testlerden yararlanılmasının nedeni gruplara (cinsiyet, yaş gibi...) göre değişkenlere ilişkin normallik varsayımının sağlanamamasıdır. Hem Kolmogorov-Smirnov testine ilişkin p değerleri anlamsız çıkmamıştır (p değerleri < 0,05 olarak bulunmuştur, hem de çarpıklık ve basıklık değerleri kabul edilebilir aralıkta bulunmamıştır. Hipotezlerin testine ilişkin bulgular tablolarda ifade edilmiştir.

Tablo 5. Cinsiyete Göre Etik Değerlere Yatkınlığın Alt Boyutlarına İlişkin Mann-Whitney U Bulguları

Etik Değerlere Yatkınlık	Grup	n	Sıra Ortalaması	Mann-Whitney U	Z	p
Sevgi	Erkek	70	42,00	455,000	0,000	1,000
	Kadın	13	42,00			
	<i>Toplam</i>	83				
Adalet	Erkek	70	41,92	449,500	-0,079	0,937
	Kadın	13	42,42			
	<i>Toplam</i>	83				
İşbirliği	Erkek	70	41,80	441,000	-0,180	0,857
	Kadın	13	43,08			
	<i>Toplam</i>	83				

Tablo 5 incelendiğinde cinsiyete göre sevgi ($p = 1,000$), adalet ($p = 0,937$) ve işbirliği ($p = 0,857$) boyutlarında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Bu sonuca göre H_1 , H_2 ve H_3 hipotezleri reddedilmiştir.

Tablo 6. Yaşa Göre Etik Değerlere Yatkınının Alt Boyutlarına İlişkin Kruskal-Wallis Testi Bulguları

Etik Değerlere Yatkınının	Grup	n	Sıra Ortalaması	df	χ^2	p
Sevgi	40 yaş ve altı	31	44,13	2	1,555	0,460
	41 – 50 yaş arası	21	37,90			
	51 yaş ve üstü	31	42,65			
	<i>Toplam</i>	83				
Adalet	40 yaş ve altı	31	43,60	2	1,472	0,479
	41 – 50 yaş arası	21	37,21			
	51 yaş ve üstü	31	43,65			
	<i>Toplam</i>	83				
İşbirliği	40 yaş ve altı	31	40,84	2	0,965	0,617
	41 – 50 yaş arası	21	39,05			
	51 yaş ve üstü	31	45,16			
	<i>Toplam</i>	83				

Tablo 6'ya bakıldığında yaş açısından sevgi ($p = 0,460$), adalet ($p = 0,479$) ve işbirliği ($p = 0,617$) boyutlarında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Bu sonuca göre H4, H5 ve H6 hipotezleri reddedilmiştir.

Tablo 7. Mesleki Deneyim Süresine Göre Etik Değerlere Yatkının Alt Boyutlarına İlişkin Kruskal–Wallis Testi Bulguları

Etik Değerlere Yatkinlik	Grup	n	Sıra Ortalaması	df	χ^2	p
Sevgi	5 yıl ve altı	9	37,56	4	1,429	0,839
	6 – 10 yıl arası	12	45,88			
	11 – 15 yıl arası	6	38,50			
	16 – 20 yıl arası	11	43,73			
	20 yıl ve üstü	45	41,90			
	<i>Toplam</i>	83				
Adalet	5 yıl ve altı	9	30,39	4	3,135	0,536
	6 – 10 yıl arası	12	43,83			
	11 – 15 yıl arası	6	43,58			
	16 – 20 yıl arası	11	42,59			
	20 yıl ve üstü	45	43,48			
	<i>Toplam</i>	83				
İşbirliği	5 yıl ve altı	9	32,00	4	2,357	0,670
	6 – 10 yıl arası	12	41,00			
	11 – 15 yıl arası	6	49,00			
	16 – 20 yıl arası	11	41,45			
	20 yıl ve üstü	45	43,47			
	<i>Toplam</i>	83				

Tablo 7 incelendiğinde mesleki deneyim süresine göre sevgi ($p = 0,839$), adalet ($p = 0,536$) ve işbirliği ($p = 0,670$) boyutlarında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Bu sonuca göre H7, H8 ve H9 hipotezleri reddedilmiştir.

Tablo 8. Öğrenim Durumuna Göre Etik Değerlere Yatkinlığın Alt Boyutlarına İlişkin Kruskal–Wallis Testi Bulguları

Etik Değerlere Yatkinlık	Grup	n	Sıra Ortalaması	df	χ^2	p
Sevgi	Lise	5	43,90	3	0,924	0,820
	Ön lisans	5	45,40			
	Lisans	57	40,73			
	Lisans üstü	16	44,88			
	<i>Toplam</i>	83				
Adalet	Lise	5	49,80	3	2,287	0,515
	Ön lisans	5	32,60			
	Lisans	57	43,10			
	Lisans üstü	16	38,59			
	<i>Toplam</i>	83				
İşbirliği	Lise	5	50,60	3	3,383	0,336
	Ön lisans	5	25,40			
	Lisans	57	41,91			
	Lisans üstü	16	44,81			
	<i>Toplam</i>	83				

Tablo 8'e bakıldığında öğrenim durumu açısından sevgi ($p = 0,820$), adalet ($p = 0,515$) ve işbirliği ($p = 0,336$) boyutlarında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Bu sonuca göre H_{10} , H_{11} ve H_{12} hipotezleri reddedilmiştir.

Tablo 9. Çalışma Durumuna Göre Etik Değerlere Yatkinlığın Alt Boyutlarına İlişkin Kruskal–Wallis Testi Bulguları

Etik Değerlere Yatkinlık	Grup	n	Sıra Ortalaması	df	χ^2	p
Sevgi	Bağımsız	62	42,02	2	0,587	0,746
	Bağımlı	14	39,82			
	Çalışmıyorum	7	46,21			
	<i>Toplam</i>	83				
Adalet	Bağımsız	62	42,09	2	0,046	0,977
	Bağımlı	14	42,39			
	Çalışmıyorum	7	40,43			
	<i>Toplam</i>	83				

İşbirliği	Bağımsız	62	42,09	2	0,094	0,954
	Bağımlı	14	40,64			
	Çalışmıyorum	7	43,93			
	<i>Toplam</i>	83				

Tablo 9 incelendiğinde çalışma durumuna göre sevgi ($p = 0,746$), adalet ($p = 0,977$) ve işbirliği ($p = 0,954$) boyutlarında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Bu sonuca göre H13, H14 ve H15 hipotezleri reddedilmiştir.

Tablo 10. Aylık Gelire Göre Etik Değerlere Yatkinlığın Alt Boyutlarına İlişkin Kruskal-Wallis Testi Bulguları

Etik Değerlere Yatkinlik	Grup	n	Sıra Ortalaması	df	χ^2	p
Sevgi	3.000 TL ve daha azı	8	45,88	4	1,383	0,847
	3.001 – 5.000 TL arası	24	39,48			
	5.001 – 7.000 TL arası	13	43,23			
	7.001 – 9.000 TL arası	13	39,58			
	9.001 TL ve daha fazlası	25	43,80			
	<i>Toplam</i>	83				
Adalet	3.000 TL ve daha azı	8	45,06	4	1,336	0,855
	3.001 – 5.000 TL arası	24	39,04			
	5.001 – 7.000 TL arası	13	46,65			
	7.001 – 9.000 TL arası	13	42,42			
	9.001 TL ve daha fazlası	25	41,22			
	<i>Toplam</i>	83				
İşbirliği	3.000 TL ve daha azı	8	46,06	4	1,003	0,909
	3.001 – 5.000 TL arası	24	42,46			
	5.001 – 7.000 TL arası	13	36,96			
	7.001 – 9.000 TL arası	13	44,54			
	9.001 TL ve daha fazlası	25	41,56			
	<i>Toplam</i>	83				

Tablo 10'a bakıldığında aylık gelir açısından sevgi ($p = 0,847$), adalet ($p = 0,855$) ve işbirliği ($p = 0,909$) boyutlarında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Bu sonuca göre H16, H17 ve H18 hipotezleri reddedilmiştir.

Tablo 11. Muhasebe Meslek Etiği Sözleşmesi İmzalama Durumuna Göre Etik Değerlere Yatkinlığın Alt Boyutlarına İlişkin Mann-Whitney U Testi Bulguları

Etik Değerlere Yatkinlik	Grup	n	Sıra Ortalaması	Mann-Whitney U	Z	p
Sevgi	Evet	37	41,27	824,000	-0,331	0,741
	Hayır	46	42,59			
	<i>Toplam</i>	83				
Adalet	Evet	37	45,32	728,000	-1,299	0,194
	Hayır	46	39,33			
	<i>Toplam</i>	83				
İşbirliği	Evet	37	46,26	693,500	-1,477	0,140
	Hayır	46	38,58			
	<i>Toplam</i>	83				

Tablo 11 incelendiğinde muhasebe meslek etiği sözleşmesi imzalama durumuna göre sevgi ($p = 0,741$), adalet ($p = 0,194$) ve işbirliği ($p = 0,140$) boyutlarında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Bu sonuca göre H19, H20 ve H21 hipotezleri reddedilmiştir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Muhasebe meslek mensuplarının etik değerlere yatkinliğinin araştırıldığı bu çalışmada, genel olarak araştırmaya katılan muhasebe meslek mensuplarının insanlara karşı sevgi-saygı duydukları, her türlü koşulda adaletli-dürüst davrandıkları ve insanlarla işbirliğine girmekten hoşnut oldukları tespit edilmiştir. Çukacı (2006) da yapmış olduğu çalışmada muhasebe meslek mensuplarının çoğunun muhasebe meslek örgütleri tarafından kabul edilmiş etik ilkeleri hayata geçirdiklerini bulmuştur. Daştan vd. (2015) de gerçekleştirdikleri çalışmada meslek mensuplarının etik ilkeler çerçevesinde davranma bilincine sahip olduklarını bulmuşlardır. Ayrıca Güney ve Biçer (2016) de çalışmalarında meslek mensupları tarafından meslektaşlarının etik ilkelere bağlı olarak çalıştıklarını ifade ettiklerini belirtmişlerdir. Dolayısıyla bu çalışmada tespit edilen etik değerlere yatkinlik diğer çalışmalar tarafından da desteklenmektedir.

Muhasebe meslek mensuplarının etik değerlere yatkinliğinin çeşitli değişkenler (örneğin cinsiyet, yaş, etik sözleşme imzalama gibi...) açısından farklılık gösterip göstermediği de değerlendirilmiştir. Bu çerçevede etik değerlere yatkinliğin hiçbir boyutunda (sevgi, adalet ve işbirliği boyutlarında) cinsiyet, yaş,

öğrenim durumu, mesleki deneyim süresine, aylık gelir ve etik sözleşme imzalama durumu açısından anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Yani bu araştırmaya katılan muhasebe meslek mensuplarının etik değerlere yakınlığı cinsiyetlerine, yaşlarına, öğrenim durumlarına, mesleki deneyimlerine, aylık gelirlerine ve etik sözleşme imzalama durumuna göre değişiklik göstermemektedir. Sevgi, adalet ve işbirliği açısından araştırmaya katılan muhasebe meslek mensuplarının etik değerlere yakınlıklarının her cinsiyet için, her yaş için, her öğrenim durumu için, her mesleki deneyim süresi için, her aylık gelir için, her çalışma durumu için birbirlerine yakın olduğu ifade edilebilir. Yılmaz vd. (2015) da yaptıkları çalışmada muhasebe meslek mensuplarının dürüstlük algısının kıdem durumlarına göre değişmediğini bulmuşlardır. Sakarya ve Kara (2010) da gerçekleştirdikleri çalışmalarında meslek mensuplarının cinsiyetlerine, eğitim düzeylerine, deneyim sürelerine, gelir düzeylerine göre meslek etiğinin dürüstlük değişkenine ilişkin meslek etiğine bakış açıları anlamlı bir farklılığa rastlamamışlardır. Daştan vd. (2015) de çalışmalarında meslek mensuplarının eğitim düzeyine, deneyim sürelerine göre dürüstlük ilkesine yönelik yargılarında anlamlı bir farklılık bulmamışlardır. Bu sonuçlar etik değerlere yakınlığın adalet boyutunda cinsiyete, eğitim düzeyine, deneyim süresine ve gelir düzeyine göre anlamlı farklılığın bulunmamasını destekler nitelikte düşünülebilir. Çünkü etik değerlere yakınlık ölçeğinin adalet boyutunda “Şartlar ne olursa olsun dürüst davranırım” şeklinde ifade de yer almaktadır. Ayrıca Kaya (2015), çalışmasında adalet boyutu ile birlikte dürüstlük ifadesini de kullanmıştır.

Kaya (2015) etik değerlere yakınlık ölçeğinin, öğretmen adaylarının etik değerlere yakınlığını ölçmek amacıyla geliştirildiğini belirtmekle birlikte, bu ölçeğin diğer meslek dallarında da kullanılabilir nitelikte olduğunu ifade etmiştir. Bu çalışma ile etik değerlere yakınlık ölçeği öğretmen adaylarından farklı olarak muhasebe meslek mensupları üzerinde uygulanarak farklı bir meslek dalı için de ölçeğin kullanılabilir nitelikte olduğu gösterilmeye ve geçerlilik ile güvenilirliğine katkı sağlanmaya çalışılmıştır.

İleride yapılacak çalışmalarda sadece SM ve SMMM’lerin değil YMM’lerin de etik değerlere yakınlığı ölçülebilir. Ayrıca unvana göre etik değerlere yakınlığın farklılaşıp farklılaşmadığı araştırılabilir. Etik değerlere yakınlığın muhasebe meslek mensuplarının performansları ile ilişkisi de incelenebilir.

7. ÇIKAR ÇATIŞMASI BEYANI

Yazarlar arasında çıkar çatışması bulunmamaktadır.

8. MADDİ DESTEK

Bu çalışmada herhangi bir fon veya destekten yararlanılmamıştır.

9. YAZAR KATKILARI

KÇ: Fikir;

KÇ: Tasarım;

KÇ: Denetleme;

KÇ: Verilerin toplanması ve işlenmesi;

KÇ: Verilerin analizi ve yorumlanması;

KÇ: Literatür taraması;

KÇ: Yazıyı yazan;

KÇ: Eleştirel inceleme

10. ETİK KURUL BEYANI VE FİKRİ MÜLKİYET TELİF HAKLARI

Bu çalışmada 2020 yılı öncesi (2019 yılına ait) araştırma verileri kullanıldığı ve araştırma 2020 yılı öncesi (2019 yılında) tamamlandığı için geriye dönük etik kurul izni gerekmemektedir.

Çalışmada kullanılan Kaya'nın (2015) 'Etik Değerlere Yatkinlik Ölçeği' için ölçek sahibinden gerekli izin alınmıştır.

11. KAYNAKÇA

Aksu, G., Eser, M. T., & Güzeller, C. O. (2017). *Açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi ile yapısal eşitlik modeli uygulamaları*. Ankara: Detay Yayıncılık.

Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G., & Büyüköztürk, Ş. (2016). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik spss ve lisrel uygulamaları* (4. b.). Ankara: Pegem Akademi.

Çukacı, Y. C. (2006). Kamuyu aydınlatmada muhasebe meslek elemanının etik anlayışı ve İzmir ilinde bir uygulama. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(1), 89-111.

Daştan, A., Bayraktar, Y., & Bellikli, U. (2015). Muhasebe mesleğinde etik ikilem ve etik karar alma konularında farkındalık oluşturma: Trabzon ilinde bir araştırma. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 29(1), 63-82.

Ergün, H., & Gül, K. (2005). Muhasebe mesleği etik kuralları ve bu kuralların meslek

mensuplarınca algılanışı. *Muhasebe ve Finansman Dergisi* (25), 144-154.

Güney, C., & Biçer, M. S. (2016). Muhasebe meslek etiği ve Erzincan ilinde bir araştırma. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(45), 790-802.

Gürbüz, H., & Yılmaz, V. (2016). Muhasebe meslek etiği ve Eskişehir il merkezinde bir uygulama. A. Göleç (Ed.) *7th International Congress on Entrepreneurship (ICE 2016) Proceedings bildiriler kitabı* içinde (ss. 417-438). Bishkek: Kırgızistan – Türkiye Manas Üniversitesi Yayınları

Kaya, İ. (2015). Etik değerlere yatkınlık ölçeği: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(41), 968-974.

Kızıl, C., Akman, V., Aras, S., & Erzin, N. O. (2015). Yalova ilinde ikamet eden muhasebe meslek mensuplarının muhasebe etik algısı. *Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(1), 6-31.

Kutlu, H. A. (2011). *Muhasebe meslek ahlakı* (2. b.). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Tic. Ltd. Şti.

Sakarya, Ş., & Kara, S. (2010). Türkiye’de muhasebe meslek etiğine yönelik düzenlemeler ve meslek mensupları tarafından algılanması üzerine bir alan araştırması. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 12(18), 57-72.

Seçer, İ. (2017). *SPSS ve LISREL ile pratik veri analizi analiz ve raporlaştırma* (3. b.). Ankara: Anı Yayıncılık.

Türkiye Serbest Muhasebeci Malî Müşavirler ve Yeminli Malî Müşavirler Odaları Birliği, *Serbest Muhasebeciler, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirlerin Mesleki Faaliyetlerinde Uyacıkları Etik İlkeler Hakkında Yönetmelik*, 19 Ekim 2007 tarihli ve 26675 sayılı Resmi Gazete.

Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği, *Muhasebe Meslek Mensuplarının Etik Eğitimi ve Etik Sözleşme Yapılması Hakkında Tebliğ*, 27 Mart 2014 tarihli ve 28954 sayılı Resmi Gazete.

Yalçın, S. (2011). Muhasebe meslek mensupları ve işletmelerin etik konusunda tutumları: Türkiye araştırması. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*(52), 47-66.

Yılmaz, E., Yıldırım, S., & Bahar, H. H. (2015). Serbest muhasebeci mali müşavirlerin mesleki etik algısı: Samsun örneği. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*(65), 27-42.

3568 sayılı Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu, 13 Haziran 1989 tarihli ve 20194 sayılı Resmi Gazete.

<https://www.turmob.org.tr/istatistikler/>, Erişim Tarihi: 03.07.2019

<http://www.adiyamansmmmo.org.tr/Uyelerimiz>, Erişim Tarihi: 03.07.2019

<http://aksmmmo.org.tr/smmm/kategori-UyelerImIz-132-sayfa-1.html>, Erişim Tarihi: 04.07.2019

<http://bsmmmo.org.tr/uye-listele.html>, Erişim Tarihi: 05.07.2019

<http://www.batmansmmmo.org.tr/index.php?lang=tr&page=26>, Erişim Tarihi: 06.07.2019

<http://bodrunsmmmo.org.tr/kurumsal/uyelerimiz.html>, Erişim Tarihi: 07.07.2019

<http://corumsmmmo.org.tr/uye-katalogu/>, Erişim Tarihi: 08.07.2019

<http://erzincansmmmo.org.tr/uye-listesi/>, Erişim Tarihi: 09.07.2019

<http://www.giresunsmmmo.org.tr/uyelerimiz>, Erişim Tarihi: 10.07.2019

<http://ismo.org.tr/ismo-uyeleri.html>, Erişim Tarihi: 11.07.2019

<http://www.karamansmmmo.org.tr/UyeListesi.aspx>, Erişim Tarihi: 12.07.2019

<http://www.kirikkalesmmmo.org.tr/index.php/ueyelerimiz/ueyelerimiz1>, Erişim Tarihi: 13.07.2019

<http://rize.smmmo.org.tr/>, Erişim Tarihi: 13.07.2019

<http://www.tokatsmmmo.org.tr/?pnum=23&pt=%C3%9Cyelerimiz>, Erişim Tarihi: 14.07.2019

<http://yalovasmmmo.org/uyelerimiz/>, Erişim Tarihi: 15.07.2019

http://www.gaziantepymmo.org/index.php?p=uye_bilgileri Erişim Tarihi: 16.07.2019